

19. YÜZYIL GELENEKSEL TARAKLI EVLERİNDE RESTORASYON ÖNERİSİ: KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ KAPSAMINDA İBRAHİM KAYA EVİ ÖRNEĞİNİN İNCELENMESİ

Özlem ÖZKAN ÖNÜR^{1,a}

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
İstanbul, Türkiye
ozlem.onur@nisantasi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4110-4936

ÖZET

Sakarya ilinin Taraklı ilçesi, kültürel mirasımız açısından önemli bir yerleşim yeridir. İlçe, 19. yüzyıl Osmanlı sivil mimarisi örnekleriyle karakteristik özelliğini koruyarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Taraklı, geleneksel mimari miras örneklerini barındırması, yerel malzemelerden inşa edilen tarihi dokusu ve benzersiz kimliğiyle estetik bir değer taşımaktadır. Bu çalışmada, Osmanlı sivil mimarisinin özgün bir örneği olan İbrahim Kaya Evi'nde analiz ve tespit çalışmaları yapılmış, yapının korunmasına yönelik temel sorunlar belirlenmiş ve değerlendirilmiştir. İbrahim Kaya Evi'nin rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin hazırlanması, gelecekteki restorasyon uygulamalarına bilimsel bir temel oluşturması ve rehberlik etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Planlanan restorasyon çalışmalarının, yapının tarihi ve kültürel değerlerini koruyarak Taraklı'nın kültürel mirasının gelecek kuşaklara aktarılmasında ve korunmasında kritik bir rol oynayacağı öngörülmektedir. Bu sayede hem yerel toplumun kültürel kimliğinin güçlendirilmesi hem de bölgenin turistik potansiyelinin artırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel mimari, koruma, kültürel miras, restorasyon, Taraklı

ABSTRACT

The Taraklı district of Sakarya province is an important settlement in terms of our cultural heritage. The district has preserved its characteristic features with examples of 19th century Ottoman

***Sorumlu Yazar (Corresponding Author)**

Atıf (Citation): ÖNÜR, Ö.Ö., "19. Yüzyıl Geleneksel Taraklı Evlerinde Restorasyon Önerisi: Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği Kapsamında İbrahim Kaya Evi Örneğinin İncelenmesi", UMÜFED Uluslararası Batı Karadeniz Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi, 7(1): 61-85, 2025.

Geliş (Received): 09/05/2025

Kabul (Accepted): 07/07/2025

Yayın (Published): 18/07/2025

civil architecture and has maintained its existence until today. Taraklı carries aesthetic value with its traditional architectural heritage examples, historical texture built from local materials, and unique identity. In this study, analysis and assessment work was carried out at the İbrahim Kaya House, which is an original example of Ottoman civil architecture, and the fundamental issues regarding the preservation of the structure were identified and evaluated. The preparation of survey, restoration, and restitution projects for the İbrahim Kaya House is of great importance in terms of providing a scientific foundation and guidance for future restoration applications. It is anticipated that the planned restoration works will play a critical role in transferring and preserving Taraklı's cultural heritage for future generations while protecting the historical and cultural values of the structure. Through this, it is aimed to both strengthen the cultural identity of the local community and increase the region's tourism potential.

Keywords: Traditional architecture, protection, cultural heritage, restoration, Taraklı

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan ve geçmiş dönem yaşantısını yansıtarak o dönemle ilgili bilgiler elde edilmesine imkân sağlayan geleneksel mimari, bir toplumun ve kültürün simgesel biçimleriyle oluşturularak farklı kültürlerin farklı yapı tarzlarını içermektedir. Bu yapıların korunması, bir topluluğun kültürel kimliğini ve tarihini yansıtır. Ayrıca, geçmişin yapı bilgisini gelecek kuşaklara aktarmada da önemli bir role sahiptir [1]. Kültürel miras, içerisinde o dönemin mimari özelliklerini, yapı malzemelerini ve toplumun sosyo-ekonomik yapısını barındıran bilgileri gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla oluşturulmuştur [2]. Geçmiş bugüne getiren ve gelecek kuşaklara aktaran kültürel miras, kültürümüzün ve tarihimizin anlaşılması için toplum açısından büyük önem taşımaktadır.

Koruma kavramı, tarihi ve kültürel mirasın değerini anlama ve koruma çabasının bir parçası olan süregelen bir süreçtir. Günümüzde, korunmaya değer olduğu kabul edilen kültürel yapılar, mevcut durumları korunarak ya da yeniden işlevlendirilerek kullanıma hazır hale getirilmektedir [3]. Tarihi yapıların onarılması ve yeniden kullanılması hem bu yapıların yıkılmasını önler hem de çevresel açıdan topluma kazandırır [4]. Kültürel mirasın sürdürülebilirliği, doğru yöntemler kullanılarak en az müdahale ile sağlanır. Böylelikle, yapıların çevresel ve sosyal değeri korunup arttırılmış olur [5]. Tarihi yapıların onarımı ve yeniden kullanımı, yapıların yıkılmasını önler ve çevresel olarak topluma katkı sağlar [4]. Kültürel mirasın sürdürülebilirliği, doğru yöntemlerin

kullanılması ve en az müdahalesiyle sağlanır. Bu şekilde, yapıların çevresel ve sosyal değeri korunur ve artırılır [5].

Tarihi yapıların restorasyon projelerinin hazırlanması ve uygulanması, metodoloji takip edilerek yapılmaktadır. İlk olarak restorasyon öncesi eser hakkında kapsamlı bir araştırma ve belgeleme çalışmaları yapılır. Yapının mevcut durumu tespit edilir. Eserin tarihçesi araştırılarak geçirdiği dönüşümler, eski fotoğraflar yardımıyla ortaya çıkarılır. Mevcut veriler yardımıyla restitüsyon projeler hazırlanıp, yapılan tespitler ile yapının ihtiyaçları belirlenir [6]. Özgün konut işlevinin sürdürülebilmesi ve özgün mimari özelliklerinin korunarak uygulanabilecek bir şekilde tasarlanması, konutların orijinal özelliklerine göre örnek teşkil edecek çalışmaların yapılmasıyla mümkün olmaktadır [6]. Kültürel miras değeri taşıyan tarihi yapılarda uygulanan restorasyon çalışmaları, özgün bir biçimde çağın gereklerine cevap verecek şekilde ve mimari koruma disiplinine uygun olacak biçimde müdahalelerin yapılmasıyla mümkündür [7]. Anıtın beklenen ömrüne göre dayanıklı bir şekilde tasarlanan güçlendirme malzemelerinin herhangi bir şekilde bozulması, orijinal parçaların mukavemetini olumsuz yönde etkilemektedir [8]. Bu nedenle bağlayıcı olarak kullanılan malzemelerin orijinal malzemelere uyumlu ve dayanıklı olması için organik malzemelere yönelik analiz çalışmaları yapılmaktadır [9]. Yapının işlevine göre temizleme, sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme ve yeni ekler yapılarak onarıma ilişkin öneriler getirilmektedir [10].

Farklı bir kullanıma yönelik düzenlenen tarihi mevcut yapılar, yeni yaşam şartlarına uyarlanarak koruma-kullanma dengesinin sağlanmasıyla dünyanın birçok yerinde sürdürülebilir bir gelişme politikası olarak görülmektedir [11]. Günümüzde değişen, aile yaşantısına ve mekânsal isteklere karşılık veremeyen konutlar yeniden işlevlendirilerek gelecek kuşaklara daha sağlıklı bir şekilde aktarılır [12]. Bu yapıların gelecek nesillere tarihi bir belge niteliğinde aktarılması için yapılacak projelendirme çalışmalarında, yapıların mevcut durumları ayrıntılı bir şekilde belgelendirilir. Rölöve çizimleri, fotoğraflar, hasar analizleri, malzeme analizleri ve dönem analizleri gibi unsurlar dikkate alınarak uluslararası tarihi, doğal ve kültürel varlıkları koruma normlarına uygun olacak şekilde yapıların işlevlerine göre müdahaleler yapılmaktadır [13].

Tarihi yapılarda kullanılan ahşap malzeme; tavan ve döşeme taşıyıcı sistemlerde, çekmeye karşı direnci nedeniyle hatıl duvarlarda ve saçak ve cumba olarak çıkmalarda kullanılmıştır [14]. Ahşap malzemelerin korunması için gerekli işlemler, teknik ve bilimsel koruma ile yenileme müdahaleleriyle belirlenir [15]. Hatalı restorasyonların önlenmesi amacıyla, analiz laboratuvarlarından alınan izinler ve toplanan belgeler kullanılarak, elde edilen sonuçlara göre restorasyon çalışmalarının yapılması önemlidir [16]. Yapıların restorasyon projeleri, yapısal ve

çevresel faktörler dikkate alınarak özgün işlevine uygun şekilde titizlikle hazırlanmaktadır. Geçmişten günümüze değişimler ve sosyo-ekonomik etkenler ile ortaya çıkan koruma sorunları, çalışma kapsamında ele alınmış ve yapıların yeniden işlevlendirilmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır [17].

Tarihi yapıların restorasyonu ve yeniden işlevlendirilmesi, kültürel değerlerin korunması ve turistlere sunulması önemli somut kültürel unsurlardır [18]. Kültürel çekicilikleriyle ön plana çıkan bu yapıların yaşanabilir mekânlar olarak hizmet vermesi ve turizme kazandırılması, ülke ekonomisine de olumlu bir katkı sağlamaktadır [19]. Sürdürülebilirlik ilke ve politikaları ile geliştirilen kültür turizmi, yerel ve kültürel değerlerin küreselleşme karşısında yok olmasını engelleyici bir niteliğe sahip olması gerekir [20]. Kültürel içeriğin kuşaklar boyu aktarılıp işlevlendirdiği tarihi yapılar, toplumun kültürel tarihi ve yaşam biçimi açısından önemli bir belgedir. Geçmişle hissedilebilir bağlantı kurarak mimari kültürel kimlik aktarıcı rolüyle kültürel miras için sahne olmaktadır [21]. Kültürel ve tarihi miras yapılarının özgünlüklerine göre güncellenerek korunması, doğru onarım ve alan dokularının sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Böylelikle iklim, peyzaja ve toplumsal hafızaya uyum sağlayarak bulunduğu yerin ruhunu yansıtmaktadır [22].

Bu bilgiler ışığında, birçok tarihi yapıya ev sahipliği yapan ve geleneksel mimarilerin varlığı ile Osmanlı yerleşim dokusunun nitelikli örneklerini sergileyen Sakarya iline bağlı Taraklı ilçesi, tarihi ve kültürel açıdan korunması gereken değerlere sahip bir yerleşim merkezidir. Kentsel sit alanı sınırları içerisinde yer alan tescilli ve sivil mimariye örnek teşkil eden İbrahim Kaya Evi, çalışma konusu olarak belirlenmiştir. Bu yapının değerlendirilmesi ve restorasyon önerilerinin ortaya konulması çalışmanın hedefleri arasında yerini almıştır.

1.1.Taraklı İlçesinin Fiziksel Yapısı

Marmara Bölgesi'nin Sakarya iline bağlı olan Taraklı ilçesi, Sakarya'ya 65 km uzaklıkta ve eski İstanbul-Ankara karayolu üzerinde, Göynük ve Geyve ilçeleri arasında yer almaktadır. Doğudan Göynük, kuzeyden Göl Pazarı, batıdan ise Geyve, Sapanca ve Pamukova ilçeleri ile çevrilidir.

Taraklı, dağlık bir arazi yapısına sahip olduğundan bu ilçede karasal iklim koşulları görülmektedir. Yaz ayları genellikle sıcak ve kurak, kış ayları ise kar yağışlıdır. Sonbahar ve ilkbahar mevsimleri, yağmurlu bir dönemi temsil eder. Zengin bir bitki örtüsüne sahip olan Taraklı'nın dağları, ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlarda çam, meşe, gürgen, şimşir, köknar ve kayın gibi birçok ağaç türü bulunur. Düzluk alanlarda ise tarım ve meyve ürünleri yetiştirilir. Taraklı'nın geçim kaynakları arasında meyvecilik ve küçük esnafın oluşturduğu ticaret sektörü bulunur. Son yıllarda Taraklı'da

meyve bahçeleri, kavaklık ve enginar dikiminin yaygınlaşması, Taraklı'nın ekonomik getirisini artırmıştır [23]. Bu ekonomik faaliyetler, Taraklı'nın yerel halkına istihdam ve gelir sağlama imkânı sunar. İpek böcekçiliği, ahşap malzemelerle yapılan tarla aletleri, semercilik, kaşıkcılık ve tarakçılık gibi zanaatlar, ekonomide önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, Taraklı'nın tarihi dokusu ve kültürel mirasları da bölgede önemli bir rol oynar. Doğal güzellikleri ve zengin bitki örtüsüyle turizm potansiyelini artıran bu bölge, turistlerin doğal ve tarihi zenginlikleri keşfetmelerini sağlamıştır. Böylece, Taraklı ekonomisi turizm sektörü tarafından da desteklenmektedir.

İstanbul-Ankara karayolu üzerinde yer alan Taraklı, Osmanlı Dönemi'nde stratejik bir konuma sahip olması nedeniyle ticaret açısından önemli bir geçiş noktasıydı. Ancak, Cumhuriyet Dönemi'nde teknolojinin gelişmesi bu yolun önemini azaltmış ve geleneksel üretimlerin gerilemesine neden olmuştur. Bu değişimler sonucunda, Taraklı halkı yeni geçim kaynaklarına yönelmek zorunda kalmıştır. Geleneksel zanaatlarından uzaklaşarak, modern sektörlere yönelmişlerdir. Ancak, bu dönüşüm süreci kentteki göçleri hızlandırmış ve geleneksel konut alanlarının bakımsızlığı nedeniyle hasar görmesine yol açmıştır. Bu durumda, terk edilen kültürel mirasların yeniden işlevlendirilmesi ve korunması önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, Taraklı'nın tarihi dokusuna sahip yapıların belgelenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması da büyük önem taşımaktadır. Bu yapılar, bölgenin özgün tarihini ve kültürel kimliğini yansıtmaktadır. Bu nedenle, Taraklı'ya ait kültürel mirasın korunması ve bu ilçenin kentsel yaşama kazandırılması için çalışmalar yapılmalıdır [24].

1.2. Taraklı İlçesinin Konut Mimarisi

Taraklı evleri, çevresel koşullara ve yerel malzeme olanaklarına bağlı olarak geleneksel bir yapım sistemi oluşturmuştur. Yapıların bölge içerisindeki konumu ve malzemelerin temin edilebilirliği gibi faktörler, yapım tekniğini büyük ölçüde etkilemiştir. Taraklı bölgesindeki yapılar, çeşitli yapım teknikleri ve malzeme kombinasyonları ile inşa edilmiştir. Bu yapılar, yerel ve doğal malzemelerin ustaca kullanımıyla oluşturulmuş olup, genellikle ahşap, taş ve kerpiç gibi malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Kullanılan yapı malzemeleri, bölgenin coğrafi ve iklimsel özelliklerini yansıtır ve aynı zamanda bu yapılar yerel mimari geleneğinin bir parçası olmasını sağlar. İlçedeki ormanlık alanların genişliği, yapı malzemeleri içinde ahşabın kullanımını artırmıştır. Ahşap, taşıyıcı sistemlerin çatı bağlantıları, duvarlar, zemin ve tavan döşemeleri, doğramalar, hatıllar, kirişler, dikmeler ve çatılar gibi çeşitli bölümlerde kullanılmıştır. Doğal görünümlü ve dayanıklı olan taş malzeme de yapıların zemine bağlantısının sağlanmasında, su ve nemin olduğu ortamlarda ve zemin kat duvarları için tercih edilmiştir. Toprak, saman ve su karışımından oluşan kerpiç malzeme ise yapıların ahşap çatkı arasında çatkı boyutlarına göre dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır.

Konutların zemin katları subasman yüksekliğince taş malzemeden yapılarak yığma yapım tekniği ile biçimlendirilmiştir. Üst katların da yapım tekniği ahşap karkas arası kerpiç dolgudur. Bölgede çatı örtüsü olarak ahşap taşıyıcı elemanlarla oluşturulan beşik çatı ve kırma çatı hakimdir. Taraklı bölgesinde yer alan yapılar, çeşitli ve benzersiz yapım tekniklerine sahip olup, dikkat çekici malzeme kombinasyonları ile inşa edilmiştir.

Plandaki evler çoğunlukla küçük aileler için tasarlanmıştır. Ancak, geniş aileler için tasarlanan ev tipleri, geleneksel iç sofalı plan özelliğine sahiptir. Bir aile genellikle bir konutu kullanır. Yaşam katı, evin konumuna bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Zemin kat hizmet ve üretim faaliyetleri için ayrılan bölümdür. Giriş kapısı zemin katta bulunmaktadır. Bazı yapılarda ise giriş diğer katlarda yer almaktadır. Zemin katlarda ahır, samanlık, odunluk, ambar, kiler, ocak ve küçük boyutlu ahşap depolar bulunur. Bazı yapılarda ise banyo ve mutfak mevcuttur. Orta katların ‘esas yaşam katı’ olarak gündelik yaşamın geçirildiği, üst katlar da evli çocuklara ve konuklara aittir. Plan tipleri odaların, sofaların konumuna göre dış sofalı, orta sofalı ve iç sofalı olarak tasarlanmıştır. Çatı örtüsü olarak orta sofalı konutlarda kırma çatı, dış ve iç sofalı konutlarda beşik çatı hakimdir.

Taraklı mimarisinde cephe düzeninin oluşmasını etkileyen önemli bir eleman pencerelerdir. Bu elemanlar ve cephelerin varlığı, çıkmalarla birlikte çeşitli cephe düzenlerini oluşturmuştur. Odalardan, sofadan, eyvandan ya da odalardan ve sofalardan oluşan çıkmalar sofayı zenginleştirmek ve üst kat alanını arttırmak amacıyla yapılmıştır. Genellikle tüm cephelerde simetri görülmektedir. Bu bakımdan, yapılar genellikle çok sayıda eleman barındıran hareketli cephelere sahiptir. Hareketli cephelerde cumba, süslü ahşap, korkuluklar, kafes, konsol bulunur ve genellikle üç katlı büyük yapılarıdır. Az sayıda cephe üzerinde elemanı ve eklemeleri olan yapılar iki ve üç katlıdır. Düz (yalın) yapılar ise az sayıda elemanlara sahip iki katlı yapılarıdır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1.Taraklı, Yusuf Bey Mahallesi

Taraklı’nın merkezine en uzak olan ve en az yapı içeren Yusuf Bey mahallesi, Göynük Çayı’nın güneyinde yer almaktadır. Bu mahallede Yusuf Bey Camisi, sekiz adet kullanılabilir çeşme ve konutlar bulunmaktadır. Mahallenin merkeze olan uzaklığı nedeniyle ticaret ve eğitim yapıları mevcut değildir. Bunun yanı sıra, mahalleye ait sokaklar dar olduğu için araç trafiği zorlukla gerçekleştirilebilmektedir. Yusuf Bey mahallesindeki tek kagir yapı Yusuf Bey Camisi’dir. Yapının duvarları sıvalı ve boyalıdır. Çatı örtüsü ise kırma çatılı Marsilya kiremit ile kaplıdır. Diğer sivil mimari örnekleri kerpiç dolgulu ahşap çatı sistemde yapılmıştır. Yapılar iki katlı ve üç katlı olup,

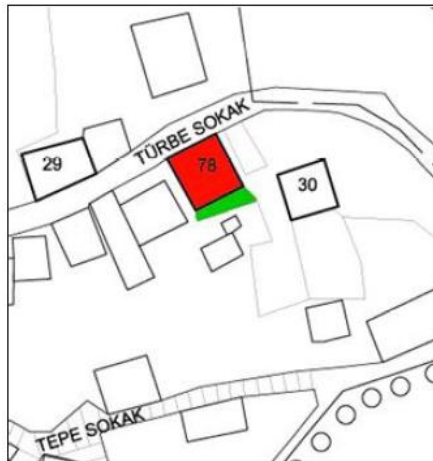
cepheler çamur sıva ya da ahşap kaplıdır, çatı örtü sistemleri ise bitişik nizamlarda beşik, ayrık nizamlarda kırma çatıdır. Ayrıca, yapıların cephe özellikleri payandalı, basit konsollu ve destekli çıkmalardır [24]. Yusuf Bey mahallesinin görünüşü Şekil 1’de verilmiştir [25].

Şekil 1. Yusuf Bey Mahallesi [26].

2.2. İbrahim Kaya Evi’nin Konumu ve Genel Özellikleri

Sakarya ilinin Taraklı ilçesinde, Yusuf Bey mahallesinde bulunan ve 7 no.lu pafta, 736 no.lu parselde yer alan İbrahim Kaya Evi, geleneksel bir sivil mimari örneğidir. Yapının inşa tarihi belirsiz olup, 23.03.1991 tarihinde tescillenmiştir. Bu yapı, bölgedeki diğer tescilli yapılarla benzer yapım tekniklerine sahiptir ve Geleneksel Türk Evlerinin karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Toplam 126 m² zemin oturumuna ve 394 m²’lik bir alana sahip olan yapı zemin kat, birinci kat ve ikinci kattan oluşmaktadır. Yapının ana cephesi, Türbe Sokağına bakan cephedir ve yapıya giriş sokaktan sağlanmaktadır. Beşik çatısı alaturka kiremit ile örtülüdür. Taş temel üzeri ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniği ile inşa edilen yapının orijinal ve bugünkü işlevi konuttur. İbrahim Kaya Evi’nin konumu Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. İbrahim Kaya Evi’nin Konumu [27].

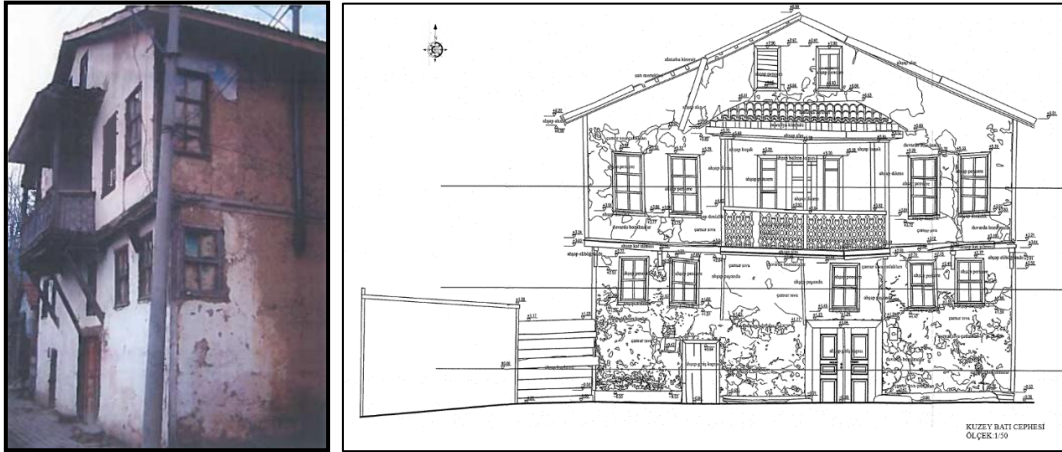
Geleneksel yapım tekniklerinden oluşan ve özgün yapısı ile Osmanlı mimarisine örnek teşkil eden İbrahim Kaya Evi, strüktür ve malzeme açısından ele alınıp incelenmiştir. Bu yapı yerinde çekilmiş fotoğrafları ve rölöve çalışmalarıyla desteklenmiş ve çalışmanın materyalini oluşturmuştur. Bölgenin mimari karakterini oluşturan özgün yerel malzeme ve yapım tekniklerine sahip yapının mevcut durum analizleri yapılarak rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Bu çalışma, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için önemli bir adımdır.

3. BULGULAR

3.1. İbrahim Kaya Evi'nin Rölöve Çalışmaları

3.1.1. Cephe Özellikleri

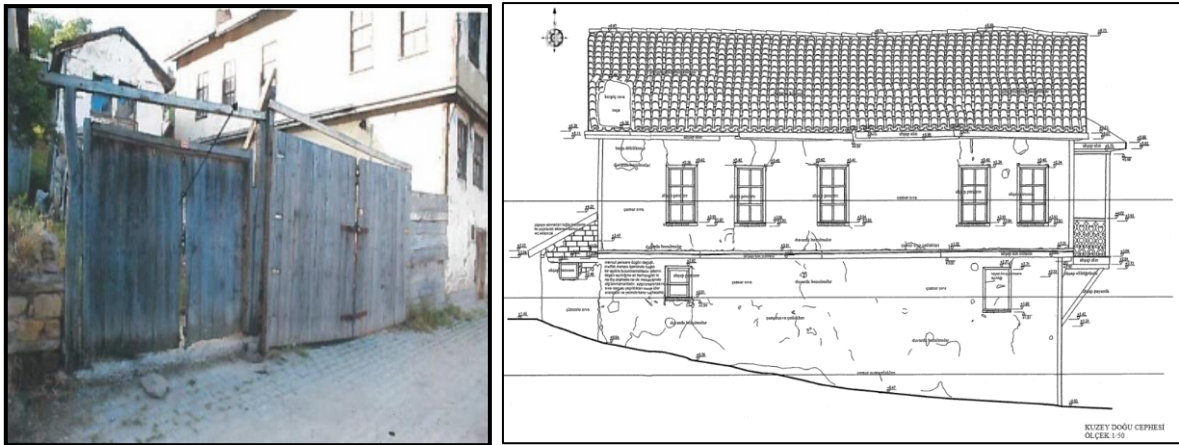
Yapının kuzey batı cephesi, Türbe sokak ile bağlantısını sağlayan giriş kapısının yer aldığı cephedir. Yapının girişi, çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısının solunda ikinci bir ahşap kapı ile bağlantılı depo bölümü, yapıyı çevreleyen bir de bahçe duvarı bulunmaktadır. Cephenin alt kotunda ahşap kaplama tahtaları ile kapatılmış küçük bir açıklık mevcuttur. Zemin kot hizasında herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak birinci kat hizasının cephe üzerinde ise beş adet pencere açıklığı mevcuttur. 0,61x1,04 m boyutlarında olan bu pencerelerden biri kapının üzerinde yer alarak zemin kat giriş (Z01) bölümüne açılmaktadır. Yapının güney batı cephesinde yer alan iki adet ahşap pencere, birinci kat oda (107) mekânına, sağ tarafta yer alan iki adet ahşap pencere ise oda (106) mekânına aittir. Yapının birinci katında üç payanda ile desteklenen ahşap korkuluklu bir balkon bulunmaktadır. Bu balkon, üç dikmeye kadar uzanmaktadır. Pencereler dikdörtgen formludur. Yapının birinci kat hizasında cephe boyunca çıkma ve çıkma altında ahşap malzemeden yapılmış eli böğründeler, çıkma eteğinde de ahşap kuşak mevcuttur. Balkon çıkması cepheyi yaklaşık ortalamaktadır. Üç adet ahşap eli böğründeler balkonun altında yer almaktadır. Balkon saçağını da üç adet ahşap dikme taşımaktadır. Balkona ait ahşap korkuluklar motiflidir. Balkona giriş 0,75x2,02 m boyutlarındaki ahşap kapıyla sağlanmaktadır ve kapının her iki tarafında da ahşap pencereler mevcuttur. Balkonun kuzey doğu cephesi yönünde yer alan iki adet ahşap pencere oda (203) mekânına, balkonun güney batı cephesi yönünde yer alan iki adet ahşap pencere de oda (202) mekânına aittir. Balkonun ana çatıdan ayrı alaturka kiremit kaplı üç satırlı çatısı mevcuttur.

Şekil 3. İbrahim Kaya Evi'nin Rölöve Kuzey Batı Cephe Görünüşü [28].

Çatının uç kısmı Marsilya kiremit ile onarılmış, cephe duvarı mavi üzerine beyaz boya ile boyanmıştır. Şekil 3'te İbrahim Kaya Evi'nin kuzey batı cephesi ve rölöve görünüşleri verilmiştir.

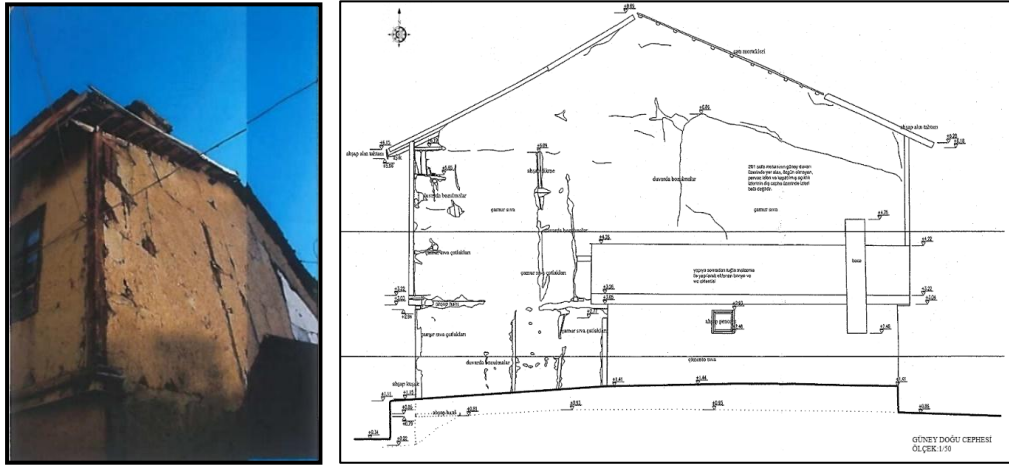
Yapının kuzey doğu cephesi, zemin katta yer alan depo (Z02), sofa (101), oda (105), oda (107), sofa (201), oda (203), oda (204), mekânlarını sınırlandıran cephedir. Birinci kat hizasında cephe boyunca çıkma, çıkmanın eteğinde de ahşap kuşak mevcuttur. Cephenin güney batı cephesi yönünde yığma tuğladan yapılan ıslak mekânların bulunduğu eklentinin üst örtüsü, tek satırlı çatıdır. Cephe üzerinin zemin kat hizasında herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Birinci kat hizasının kuzey batı cephesi yönünde kapatılmış bir pencere açıklığı, güneybatı cephesinin mutfak (105) bölümünde ise açıklık mevcuttur. Oda (107) mekânına ait olan açıklığın cepheden pervazları görünmektedir. Ancak bu açıklığın özgün olmadığı, iç mekânlardan anlaşılmaktadır. Özgün açıklık ise yapının kuzey doğu cephesinde yer almaktadır. Yapının ikinci katında yer alan sofa (201) mekânına ait oda (203), oda (204) mekânlarında ikişer pencere olmak üzere toplam beş adet ahşap pencere açıklığı bulunmaktadır.

Şekil 4. İbrahim Kaya Evi'nin Rölöve Kuzey Doğu Cephe Görünüşü [28].

Alaturka kiremit kaplı beşik çatının saçak ucunda ahşap alın tahtası, kuzey doğu cephesi yönünde baca yer almaktadır. Yapının kuzey doğu cephesinin ikinci katı beyaz boyalı, birinci katta ise boyasız alanlar bulunmaktadır. Şekil 4'te İbrahim Kaya Evi'nin kuzey doğu cephesi ve rölöve görünüşleri gösterilmiştir.

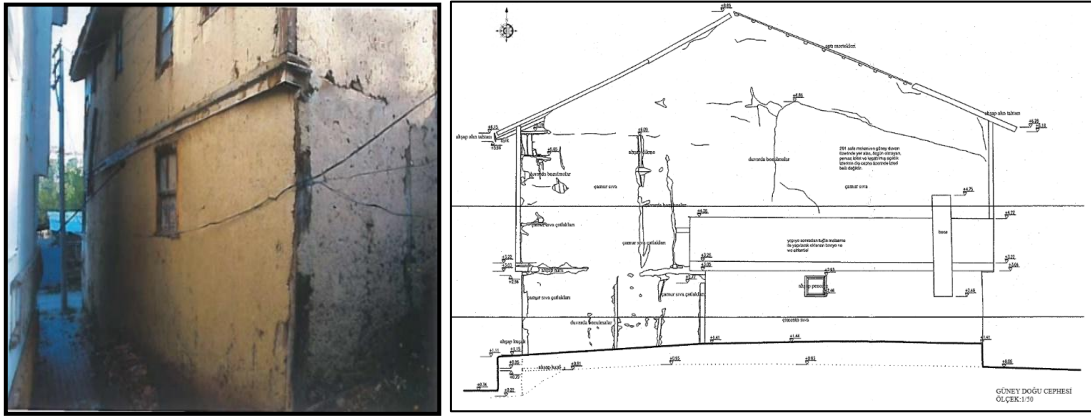
Yapının güney doğu cephesi, ıslak hacimlerinin bulunduğu ve eklentilerin olduğu cephe. Yığma tuğla ile yapılan eklenti tek katlıdır ve tek satırlı çatısı bulunmaktadır. Bu eklenti üzerinde 0,48 m genişliğinde pencere açıklığı mevcuttur. Pencere açıklığının dışında bu cephede başka bir açıklık bulunmamaktadır.

Şekil 5. İbrahim Kaya Evi'nin Güney Doğü Cephe Görünüşü [28].

Beşik çatıya ait kalkan duvarının bulunduğu güneydoğu cephesinin saçak ucunda ahşap alın, güneybatı yönünde ise baca bulunmaktadır. Güney doğu cephesinin bir kısmı beyaz boyalı, geri kalanı boyasız çamur sıvalıdır. Çamur sıvalar kısmen dökülmüştür. Şekil 5'te İbrahim Kaya Evi'nin güney doğu cephesi ve rölöve görünüşleri verilmiştir.

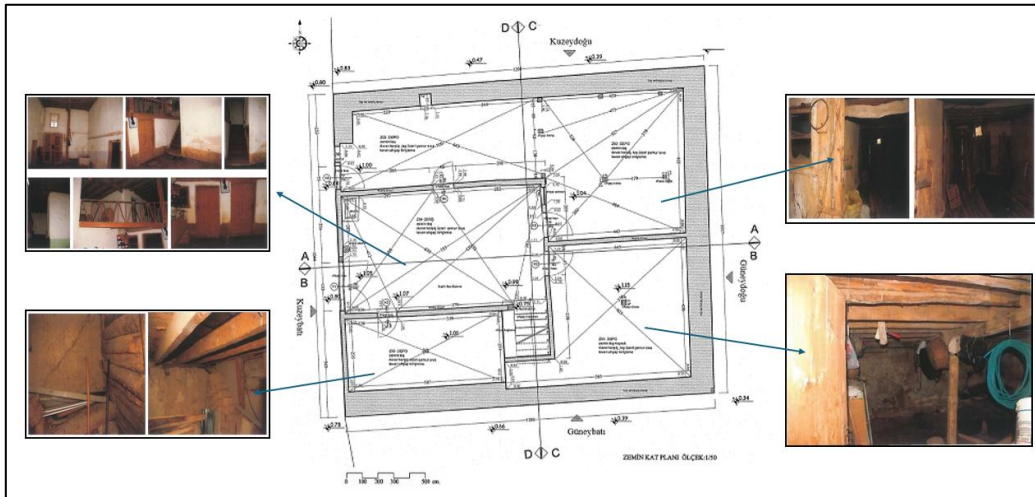
Yapının güney batı cephesi depo (Z03), depo (Z04), sofa (101), oda (106), sofa (201), oda (202), oda (205) mekânlarını sınırlandıran cephe. Zemin kat hizasına ait cephe üzerinde açıklık mevcut değildir. Ancak, birinci kat hizasında bulunan oda (106) ve sofa (101) mekânlara ait ikişer adet ahşap pencere açıklığı mevcuttur. Birinci ve ikinci kat arasında ahşap kuşak yer almaktadır. Güney batı cephesinde çıkma yoktur. Yapının ikinci kat hizasında sofa (201) ve oda (202) mekânlarına ait birer adet pencere, oda (205) mekânında ise iki adet ahşap pencere bulunmaktadır. Alaturka kiremit kaplı beşik çatının saçak ucunda ahşap alın tahtası mevcuttur. Yapının güney batı cephesinin beyaz renk olduğu boya kalıntılarından anlaşılmaktadır. Bu cephede boyalar kısmen dökülmüştür. Şekil 6'da İbrahim Kaya Evi'nin güney batı cephesi ve rölöve görünüşleri verilmiştir.

Şekil 6. İbrahim Kaya Evi'nin Güney Batı Cephe Görünüşü [28].

3.1.2. Plan Özellikleri

İbrahim Kaya Evi, geleneksel konut yapım sistemine göre orta sofalı plan özelliğindedir. Orta sofa 'karnıyarık sistem' olarak da adlandırılmaktadır. Orta sofalı plan, geleneksel Türk evlerinde sıkça rastlanmaktadır ve Taraklı yapıları genel olarak orta sofalı plan özelliğine göre tasarlanmıştır. Orta sofalı planda yaşama birimleri olan odalar arasındaki geçiş sağlanarak sofaya açılan odalar sayesinde sofa, soğuk kış şartlarına karşı korunaklıdır [25]. Yapıya ait zemin kat rölöve planı Şekil 7'de gösterilmiştir.

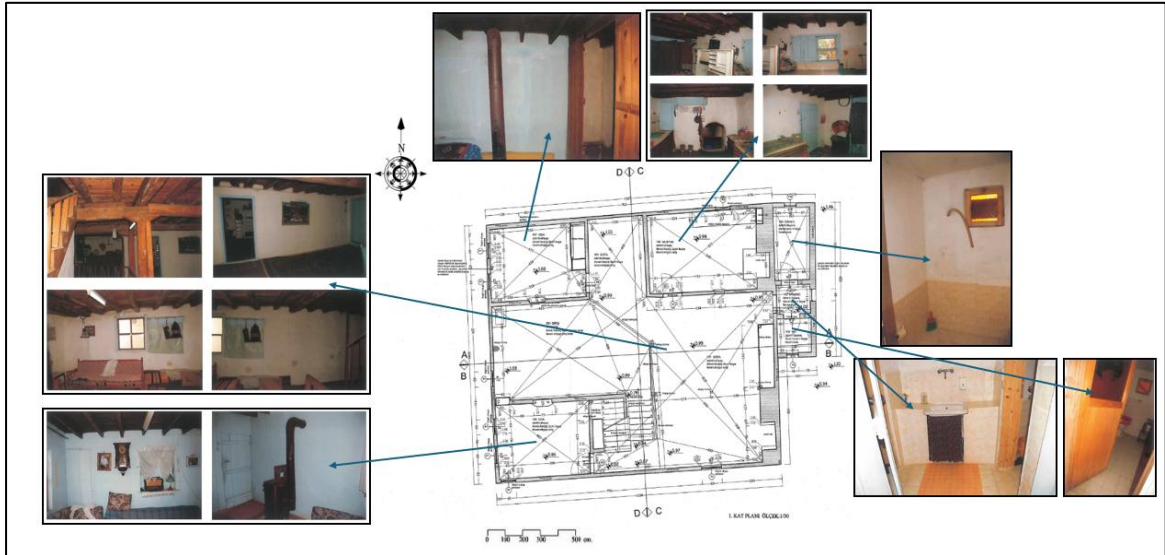

Şekil 7. İbrahim Kaya Evi'nin Zemin Kat Rölöve Planı [28].

Giriş (Z01), yapının kuzey batı cephesi yönünde bulunan bölümdür. Sokağa açılan çift kanatlı ahşap kapı bu bölümde yer almaktadır. Taşlık mekânının kotu, giriş kapısının kotundan bir basamak alt kotta olup dokuz basamaklı ahşap bir merdiven ile birinci kata çıkılmaktadır. Depo (Z02, Z03 ve Z04) amaçlı kullanılan mekânların geçişi, giriş (Z01) bölümünden sağlanır. Zemin kat duvarları kerpiç üzeri çamur sıva, tavan ahşap kaplama, yer döşemesi ise taş ve topraktır.

Odunluk amaçlı kullanılan deponun (Z02) üç giriş kapısı mevcuttur. Bu mekânın ilk giriş kapısı, sokağa açılan kuzey batı cephesi üzerindeki 0,75x1,50 m boyutlarındaki ahşap kapıdır. Kapının yanında 0,50 m genişliğinde bir adet pencere açıklığı yer almaktadır. Diğer iki kapı ise giriş (Z01) bölümünün içindedir. Giriş (Z01) bölümüne açılan kuzeydoğu yönündeki kapı 0,66 x 1,59 m, güneydoğu yönündeki kapı ise 0,66 x 1,62 m boyutlarındadır. Güney doğu yönünde yer alan ahşap kapı, depo (Z02) mekânına girişi sağlamaktadır. Bu kapının yanında 0,55 m genişliğinde ahşap bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapının depo (Z03) ve depo (Z04) mekânlarına geçiş, giriş (Z01) bölümünde yer alan ahşap kapılardan sağlanmaktadır.

İbrahim Kaya Evi'nin birinci katında sofa, ıslak mekânlar (banyo+wc+lavabo) ve iki adet oda yer almaktadır. Şekil 8'de gösterildiği üzere yapının birinci kat rölöve planı verilmiştir.

Şekil 8. İbrahim Kaya Evi'nin Birinci Kat Rölöve Planı [28].

Yapının birinci katında yer alan sofa (101) mekânına giriş (Z01) bölümünden dokuz basamaklı merdiven ile çıkılmaktadır. Merdivenin alttan ilk basamağı taş, diğer basamakları ise ahşap malzemeden yapılmıştır. Birinci katta yer alan tüm mekânların giriş kapıları sofa (101) mekânına açılmaktadır. Sofa (101) mekânı, kuzey batı yönünde ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Sofa (101) mekânının içinde yer alan on bir basamaklı ahşap merdiven ile ikinci kata ulaşılmaktadır. Yapının güney doğu yönüne eklenen ıslak mekânların geçişi de bu mekândan sağlanmaktadır. Sofa (101) mekânının içerisinde ahşap dikmeler, güney doğu duvarında ahşap dolap ve ocak nişi mevcuttur. Güney batı yönündeki 0,82x1m boyutlarındaki ahşap pencere açıklığı dar sokağa açılmaktadır. Birinci katta yer alan sofa (101), mutfak (105), oda (106)-107 mekânlarının duvarları beyaz boyalı, tavan kaplamaları ahşap kirişli, yer döşemeleri de ahşap kaplamadır.

Yapının lavabo (102) bölümü, sofa (101) mekânında yer alır ve ahşap kapıdan geçişi sağlanmaktadır. Bu bölüm yapıya sonradan eklenen bir kısımdır. Lavabo (102) bölümünün geçişini sağlayan kapı, yapının beden duvarı üzerine sonradan açılmıştır. Giriş kapısının güney batısında yer alan ahşap kapıdan wc (103), kuzey doğusundaki ahşap kapıdan ise banyo (104) bölümüne geçiş yapılmaktadır. Her iki kapı da yaklaşık 0,68x1,88 m boyutlarındadır. Lavabo (102) bölümünün güney doğu duvarı üzerinde bir adet pencere açıklığı yer almaktadır. Duvarlar tuğla üzeri çimento sıva, duvarların alt kısımları fayans, üst kısımları ise beyaz boyalıdır. Lavabo (102) bölümünün tavanı sıva üzeri beyaz boya, yer döşemesi de seramik kaplamadır.

Yapının banyo (103) ve wc (104) mekânlarına geçiş, lavabo (102) bölümünde yer alan ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Banyo (103) mekânının kuzey batı yönünde yer alan duvar, yapının ana beden duvarıdır. Duvarlar tuğla üzeri çimento sıva, alt kısımlar fayans, üst kısımlar ise beyaz boya yapılmıştır. Tavan sıva üzeri beyaz boya, yer döşemesi de seramik kaplamadır. Banyo (103) ve wc (104) mekânlarının duvarlarında yaklaşık 0,5 m genişliğinde birer ahşap pencere açıklığı bulunmaktadır. Kuzey batı yönünde yer alan duvar yapının ana beden duvarıdır. Kuzey doğu, güney doğu ve güney batı duvarları tuğla olup üzeri çimento sıva, alt kısımlar fayans, üst kısımlara ise beyaz boyadır. Tavan sıva üzeri beyaz boya, yer döşemesi de seramik kaplamadır.

Yapının mutfak (105) mekânına geçiş, sofa (101) mekânında yer alan ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Mutfak (105) mekânının giriş kapısı güney batı duvarı üzerindedir. Aynı duvar üzerinde sofa (101) mekânına açılan 0,45 m genişliğinde açıklıklar mevcuttur. Bu mekânın kuzey doğu cephesinde özgün olmayan 0,56x0,74 m boyutlarında ahşap pencere açıklığı bulunmaktadır. Ayrıca kapatılmış özgün pencereye ait izler de mevcuttur. Kuzey batı yönünde yer alan duvar üzerinde ise açıklık mevcut değildir. Ancak bu duvar yüzeyinde ocak ve dolap nişi yer almaktadır.

Yapının sofa (101) mekânında iki adet oda yer almaktadır. Oda (106) mekânına geçiş 0,76x1,78 m boyutlarındaki ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Oda (106) mekânının kuzey batı cephesine açılan üç adet ahşap pencere bulunmaktadır. Pencere doğramaları özgündür. Bu mekânın giriş kapısının yanında merdiven altına açılan ahşap bir kapak, kuzey batı cephesine ait duvarın üzerinde de ahşap bir dolap yer almaktadır. Dolabın derinliği duvar kalınlığından fazladır ve duvar dışına çıkma şeklinde yapılmıştır.

Yapının 2,94x3,98 m ölçülerindeki oda (107) mekânına geçiş, sofa (101) bölümünden ahşap kapıyla sağlanmaktadır. Bu kapının yanında 1,91 m uzunluğunda ve 0,60 m derinliğinde ahşap bir dolap mevcuttur. Ahşap dolabın görünüşü Şekil 22’de verilmiştir. Oda (107) mekânının kuzey batı cephesi yönünde iki adet özgün ahşap pencere, kuzey doğu cephesinin yönünde de kapatılmış ahşap

Şekil 10. İbrahim Kaya Evi'nin Sofa (201) Mekânının Tavan Görünüşü [28].

Yapının oda (202) mekânına geçiş, sofa (201) bölümünden ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Bu mekânın kuzey batı ve güney batı duvarları üzerinde birer adet ahşap pencere açıklığı yer almaktadır. Ayrıca kuzey doğu cephesine ait duvar üzerinde de sofaya açılan oda (202) kapısı bulunmaktadır. Tavan kaplaması motifli çıtalı ahşap ve yer döşemesi ahşap kaplamadır.

Yapının oda (203) mekânına geçiş, sofa (201) bölümünden ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Bu mekânın kuzey batı ve kuzey doğu cepheleri yönünde ikişer adet ahşap pencere açıklıkları mevcuttur. Pencerealtı kotunda bulunan ahşap kuşak, bütün duvarlarda devam etmektedir. Güney doğu cephesi yönünde yer alan duvar üzerinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Güney batı cephesi yönünde de sofa (201) mekânına açılan odanın giriş kapısı yer almaktadır. Tavan kaplaması çıtalı ahşap, duvar birleşimi eğimli ve yer döşemesi de ahşap kaplamadır.

Yapının oda (204) mekânına geçiş, sofa (201) bölümünden ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Oda (204) mekânının kuzey doğu cephesi yönünde iki adet ahşap pencere açıklığı, güney batı cephesi yönünde ise bu mekânın giriş kapısı bulunmaktadır. Güney doğu cephesi yönünde ahşap kapak ile kapatılmış ocak nişi ve ocak nişinin iki yanında da ahşap dolap nişi yer almaktadır. Kuzey batı cephesi yönünde 0,53 m derinliğinde ve 2,70 m uzunluğunda bir adet ahşap dolap mevcuttur.

Yapının oda (205) mekânına geçiş, sofa (201) bölümünden ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Yapının güney batı cephesi yönünde iki adet ahşap pencere açıklığı, kuzey doğu cephesi yönünde bu odanın giriş kapısı yer almaktadır. Kuzey batı cephesi yönünde herhangi bir açıklık mevcut değildir. Güney doğu cephesi yönünde ocak nişi ve ocak nişinin her iki yanında da nişler bulunmaktadır. Ancak bu nişlerin önünde oda (204) mekânında olduğu gibi kapak mevcut değildir.

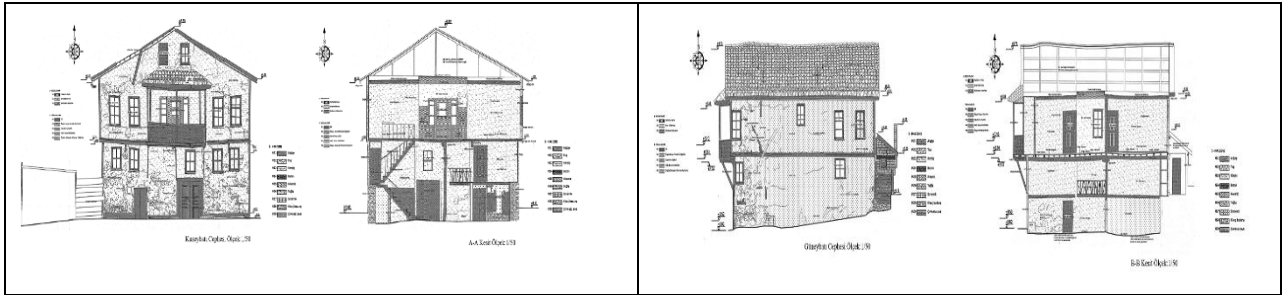
Yapının 1,66x4,10 m ölçülerindeki balkon (206) bölümünün geçişi, sofa (201) bölümünden kuzeybatı cephesi yönüne açılan ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Balkon kapısının her iki yanında iki adet ahşap pencere açıklığı bulunmaktadır. Sofa (201) bölümüne bakan kapı ve pencerelerin yer aldığı bu duvarın iç tarafı belli bir kotaya kadar ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Balkonun dış

cephelerinde ise saçağı taşıyan üç adet ahşap dikme mevcuttur. Balkon duvarları boyalı, korkuluklar, tavan ve yer döşemesi ahşaptır.

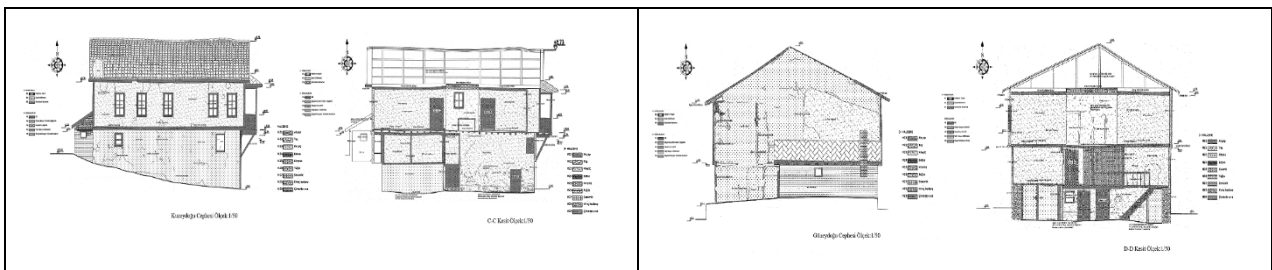
3.2. İbrahim Kaya Evi'nin Hasar Tespit Çalışmaları

Yapılan gözlemlerle hasar tespit çalışmaları gerçekleştirilerek yapının cephe, plan, üst örtü ve strüktürel özellikleri incelenip rölövesi alınmıştır. Güney doğu cephesi üzerinde ve ıslak mekânların tamamında eklemelerin olması, kapatılmış pencere açıklıklarının bulunması, yapıda mekânsal bozulmalara neden olmuştur. Beden duvarlarına ait sıvaların ve boyaların çoğunluğu dökülmüştür. Yapıya ait çatıda, kuşaklarda ve alınlarda malzeme kayıpları mevcuttur. Yapı strüktürel açıdan incelendiğinde, kerpiç yığma ve ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniği ile yapılan yapının alt katında hasarlı bölümler bulunmaktadır. Yapının birinci katında yer alan oda (107) mekânının iki pencere arasındaki dikmenin kötü durumda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapıda ortaya doğru (iki yönde) eğim meydana gelmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda, aslına uygun olmayan eklemeler ve özgün olmayan malzeme kullanımından dolayı yapının özgün dokusunda bozulmalar ortaya çıkarılmıştır. Yapının cephe duvarlarının sıvasında ve boyasında dökülmeler, ahşap balkon, pencere ve kapılarda mekanik ve atmosferik nedenlere bağlı olarak renk değişimi, korozyon gibi çeşitli bozulmalar mevcuttur. İbrahim Kaya Evi'nin analiz çalışmaları yapılarak Şekil 11'de kuzey batı ve güneybatı cepheleri, Şekil 12'de kuzey doğu ve güney doğu cephelerinin görünüşleri ve kesitleri gösterilmiştir.

Şekil 11. İbrahim Kaya Evi'nin Kuzey Batı ve Güney Batı Cephelerinin Analiz Çalışmaları [28].

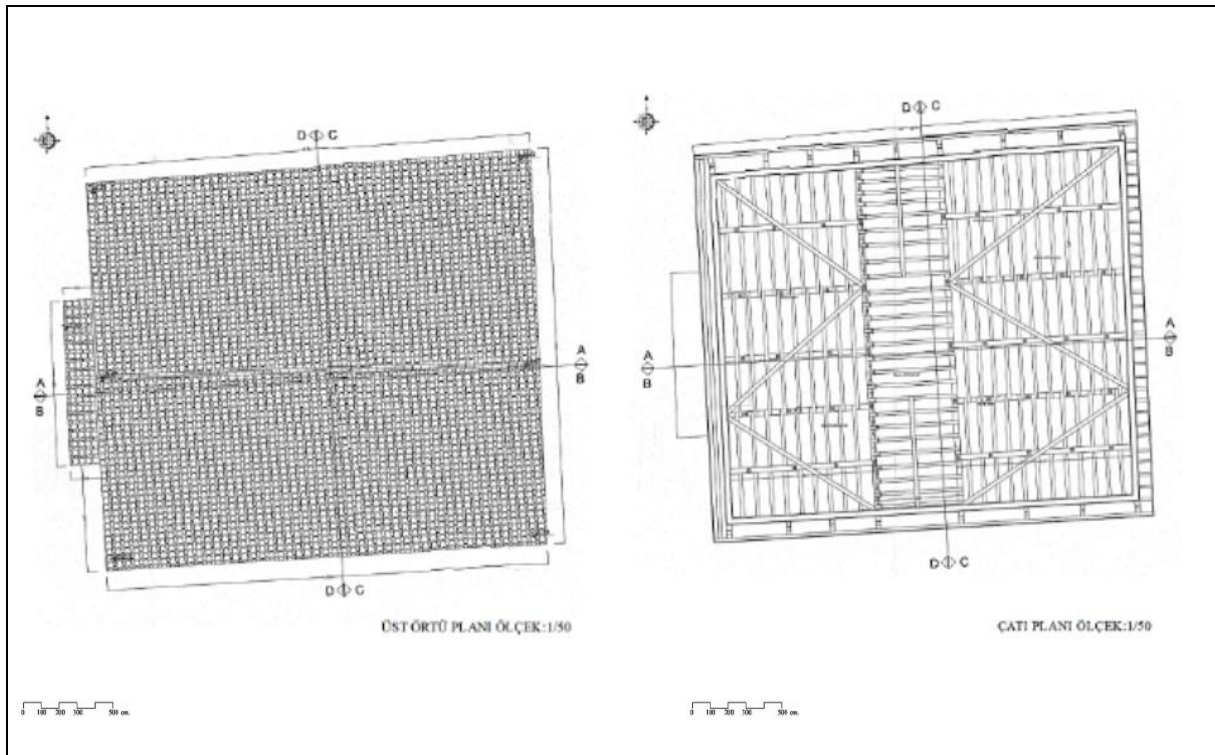

Şekil 12. İbrahim Kaya Evi'nin Kuzey Doğu ve Güney Doğu Cephelerinin Analiz Çalışmaları [28].

Yapının fotoğraf çekimleri ve rölöve çalışmaları doğrultusunda, gerekli müdahalelerin yapılması için güçlendirme çalışmaları ve özgün malzeme kullanımı ile restitüsyon projeleri hedef alınarak restorasyon uygulamasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

3.3.İbrahim Kaya Evi'nin Restitüsyon ve Restorasyon Önerileri

Restorasyon uygulamasında yapının mevcut çatısı indirilip, iyi durumda olan ahşaplar emprenye edilerek tekrar kullanılabilir. Kötü durumda olan ahşap malzemeler yenilenerek çatı konstrüksiyonu onarılabılır. Üst örtü, kiremit ile kaplanabilir ve bacalar da yeniden yapılabilir. Şekil 13'te üst örtü ve çatı planı verilmiştir.

Şekil 13. İbrahim Kaya Evi'nin Üst Örtü ve Çatı Planı [28].

Bozulmuş veya sonradan eklenmiş aslına uygun olmayan elemanlar, restitüsyon projeleri dikkate alınarak özgün malzemeye uygun şekilde değiştirilebilir. Cephelere ait restitüsyon çalışmasında, yapının asıl cephelerini oluşturan özgün kapı ve pencereler aslına uygun olarak onarılabılır. Restorasyon uygulamasında duvar dolguları, mevcut malzeme ile aynı içerikte hazırlanabilir. Cepheler, kerpiç dolgu üzeri kireç sıva olarak aslına uygun şekilde yenilenebilir. İyi durumda olan elemanlar için temizleme çalışmaları ile yerinde bakım yapılabilir. Analiz ve tespit çalışmaları göz önünde bulundurularak, orta hasarlı olan ahşap pencerelerin özgünlüğü bozulmadan yerinde bakımı ve onarımı yapılabilir. Özgün olmayan yapı elemanları, restitüsyon projeleri doğrultusunda özgün malzemeye uygun olacak şekilde değiştirilebilir. Binanın tüm sıvası raspa

edilerek, strüktür kontrol edilip, strüktür ile ilgili kararlar raspalama işleminden sonra verilebilir. İyi durumda olan ahşap elemanlar emprenye edilip, ahşap dikmeler temizlenip ilaçlanabilir. Yapının güneydoğu cephesinde yer alan ıslak hacim eklentisi kaldırılarak, kapatılmış pencere açıklıkları özgün haline dönüştürülebilir. Giriş (Z01) bölümünde yer alan özgün taş döşeme temizlenerek korunabilir. Özgün ahşap tavan ve zemin kaplamaları, ahşap kapı ve pencere doğramalarının temizliği yapılarak, kötü durumda olan ahşap yapı elemanları detayına uygun olarak 1. sınıf malzeme ile yenilenebilir. Mutfak (Z02) mekânı içine projedeki detayına göre ahşap mutfak tezgâhı yapılabilir. Bu mekânın ve kiler bölümünün zemini traverten kaplanarak, duvarlar kireç sıva ile sıvanabilir. Dışarıdan ayrı bir kapı ile geçilen depo (Z06 ve Z07) mekânları kömürlük olarak kullanılmaktadır. Bu bölümlerin özgün döşemeleri korunup, söndürülmüş kireç ile duvarlar sıvanabilir. Sofa (101) mekânında bulunan merdiven altındaki ahşap kaplama tahtası ve ahşap kapı ile dolap haline getirilen bölüm özgün olmadığından dolayı bu ahşap kaplama tahtaları ve ahşap kapı kaldırılabilir. Bu mekânda bulunan merdiven altındaki kapatılmış pencere (P2) açıklığı tekrar açılarak özgün hale getirilebilir. Oda (103) mekânında yer alan dolaplar, yapıya sonradan eklenti yapılarak oluşturulmuştur. Bu eklenti dolaplar kaldırılabilir. Ahşap balkon korkuluklarının eksik parçaları korkuluk detayına uygun olarak yapıp mevcut korkuluklar onararak korunabilir. Ahşap döşeme kirişleri ilaçlanıp, kötü durumda olanlar yenilenebilir. Yapının ıslak hacimleri, yapıya eklenti gibi görünse de kesin bir yargıya varılamamıştır. Ancak eklenti olsa dahi dönem eki niteliğinde korunması önerilebilir. Islak hacimlerin ahşap kaplamaları onarılıp, gerekli görülenler yenilenebilir. Islak hacimlerin tavaları korunup, zeminleri de traverten taş ile kaplanabilir. Oda (205) mekânında yer alan kapatılmış pencere açıklığı açılıp, özgün doğrama detayına uygun olarak birinci sınıf malzeme ile ahşap doğrama yapılabilir. Tüm ahşap döşemeler ve süpürgelikler yenilenip ahşap merdivenler de onarılıp korunabilir. Merdiven trabzanlarının eksik parçaları detayına uygun olarak tamamlanabilir. Tüm ahşap dolaplar elden geçirilerek onarılıp korunabilir. Gerekli görülen parçalar ise dolap detayına uygun olarak düzenlenebilir. Ahşap silmeler, alınlıklar, tavan kaplamaları elden geçirilerek ilaçlanıp korunabilir, kötü durumda olanlar ise yenilenebilir. Yapının etrafına drenaj sistemi, ısınma ve elektrik tesisatı da döşeme arasında geçirilebilir. Ahşap payandalar onarılarak ilaçlanıp korunabilir, gerekli görülenler de yenilenebilir. Uygulamada 1/3 oranında söndürülmüş kireç (en az 6 ay dinlendirilmiş), taş tozu, kum ve keten karışımından oluşmuş harç ve sıva kullanılıp, duvar yüzeyi de su bazlı su boya ile boyanabilir. Bu öneriler doğrultusunda, İbrahim Kaya Evi'nin plan ve cephe görünüşleri hakkında bilgi sağlamak için Şekil 14'te kat planları, Şekil 15'te cephe görünüşlerinin restitüsyon-restorasyon durumunu gösteren çizimler verilmiştir.

Şekil 14. İbrahim Kaya Evi'nin Restitüsyon Restorasyon Çizelgesi [28].

	RESTİTÜSYON CEPHE GÖRÜNÜŞÜ	RESTORASYON CEPHE GÖRÜNÜŞÜ
KUZEY BATI CEPHESİ		
KUZEY DOĞU CEPHESİ		
GÜNEY BATI CEPHESİ		
GÜNEY DOĞU CEPHESİ		

Şekil 15. İbrahim Kaya Evi'nin Restitüsyon Restorasyon Çizelgesi [28].

4. SONUÇ

Geleneksel Osmanlı yerleşim dokusunun nitelikli örneklerini sergileyen ve büyük çoğunluğunun günümüze kadar varlığını sürdürdüğü Taraklı, Türkiye'nin önemli yerleşimlerinden biridir. Taraklı bölgesi, 1992 yılından beri Koruma Amaçlı İmar kapsamında kentsel sit alanı sınırları içerisinde yer almaktadır [29]. Bu bölge, tarih boyunca birçok önemli uygarlığa ev sahipliği yapmıştır ve bu bilgiler, yazılı kaynaklar ve yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Ayrıca, 19. yüzyılda inşa edilmiş birçok sivil mimari örneğini bünyesinde bulunduran Taraklı'nın potansiyeli uzun süre göz ardı edilmiştir. Ancak, bu araştırma Taraklı'nın köklü geçmişi, geleneksel dokusu ve niteliklerini koruması nedeniyle bu konuya odaklanmıştır. Araştırma, Taraklı hakkında genel tanıtıcı bilgiler sunmasının ardından, İbrahim Kaya Evi'nin detaylı bir değerlendirmesini içermektedir. Bu evin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış ve ilgili fotoğraflarla desteklenerek Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14/12/2011 tarihli 153 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Çalışma kapsamında ele alınan yapının mekânsal, malzeme ve strüktürel özellikleri incelenmiştir. Yapının güneydoğu cephesinde ve tüm ıslak alanlarda eklemelerin ve kapatılmış pencere açıklıklarının bulunması, mekânsal bozulmalara neden olmuştur. Ayrıca, yapının beden duvarlarındaki sıva ve boyaların büyük çoğunluğu dökülmüş, çatıdaki kuşaklar ve alınlarda malzeme kayıpları meydana gelmiştir. Strüktürel açıdan incelenen yapı, kerpiç yığma ve ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniği ile inşa edilmiş ve alt katında hasarlı bölgeler tespit edilmiştir. Oda (107) mekânında iki pencere arasındaki dikme kötü durumdadır, bu da yapının ortasında her iki yönünde eğim oluşmasına neden olmuştur. Çalışmalar sonucunda, aslına uygun olmayan eklemeler, özgün olmayan malzeme kullanımı ve yapının özgün dokusundaki bozulmalar, cephe duvarlarının sıvası ve boyasındaki dökülmeler, ahşap balkon, pencere ve kapılarda mekanik ve atmosferik nedenlerle renk değişimi ve korozyon gibi çeşitli bozulmalar tespit edilmiştir. Osmanlı mimarisi ve kültürünün önemli bir parçası olan İbrahim Kaya Evi'nin orijinal mimari özelliklerinin korunması ve restorasyonun sürdürülebilir olması için uygulama aşaması dikkatlice planlanabilir. Ayrıca, restorasyon sürecinde kullanılan malzemelerin kalitesi ve çevresel etkilere dikkat edilerek sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenebilir. Restorasyon projesi tamamlanan bu yapı, uygun bir işletme planı geliştirilip uygulanarak turistik bir mekâna dönüştürülebilir. Osmanlı mimarisinin özelliklerini sergileyen ve turizm ile kültür faaliyetlerine ev sahipliği yapabilecek bir alan olabilir. Hem tarihi mirasın korunmasına katkı sağlar, hem de ekonomik fayda getirebilir.

Bu çalışma, Taraklı ilçesindeki tarihi ve geleneksel yapıların korunması ve restorasyonu konusunda, bölge sakinlerinin bilincini ve bilgi seviyesini artırmayı hedefleyerek yerel halkın tarihi yapıların değerini anlaması, koruma tekniklerini öğrenmesi ve restorasyon süreçlerine aktif katılımının sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu sayede, geleneksel mimarinin özgün karakterinin gelecek nesillere aktarılması mümkün olacaktır. Ancak, bu çalışmanın kapsamı sadece Taraklı ile sınırlı kalmamalıdır. Geleneksel mimariye sahip diğer bölgelerde yaşayan insanlar da dikkate alınarak, koruma bilincinin artırılması ve doğru restorasyon uygulamalarının benimsenmesine yönelik geniş çaplı bir teşvik oluşturulması hedeflenmektedir. Böylece, ülkemizin tarihi ve kültürel mirasının korunması konusunda önemli bir adım daha atılması amaçlanmaktadır. Bu sadece fiziksel yapıların korunmasını değil, aynı zamanda geleneksel yaşam biçimlerinin, el sanatlarının ve yerel kültürün de yaşatılmasını sağlayacak bütüncül bir yaklaşımı benimsemelidir.

5. TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14/12/2011 tarihli 153 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Proje grubunda yer alan Mimar Funda Didem AYDOĞAN ve Taraklı Belediyesi Fen İşleri Müdürü Şahin AKI'ya katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

- [1] Ahunbay Z., 1998. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yapı Yayın.
- [2] ICOMOS, Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013.
- [3] Yusoff Omar, Norhayati Ishak, “Preventive Maintenance Management: An Approach Towards A Sustainability Of Adaptive Re-Use Historical Buildings in Kuala Lumpur, Malaysia”, International Engineering Convention, Damascus, Syria, ss. 368-375. 2009.
- [4] Emine Yıldız, Nedret Gül Asatekin, “Anıtsal Yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi”, METU Journal of the Faculty of Architecture, 33, 2016.

- [5] Burcu Ünlü, Reyhan Ünver, İşlevi Değişen Yapılarda Aydınlatma- Myrelaion Sarnıcı, 1. Mimarlık ve Şehircilik Lisansüstü Sempozyumu, YTÜ Mimarlık Fakültesi, 54, 2019.
- [6] Fatma Köse, Aysel Ertuğrul, “Hüsrev Kethüda Darülkurrası Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projesi”, Restorasyon ve Konservasyon Dergisi, 2, ss. 32-49, 2009.
- [7] İsmail Acar Ata, Murat Emrah Başar, Cemil Tazefidan, Murat Şenalp, “Ankara Beypazarı’nda Geleneksel Evlerin Koruma Çalışmalarına Bir Örnek: Evi Restorasyon Projesi”, Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences International Indexed and Refereed, 10, ss. 28-57, 2023.
- [8] Sibel Tellioğlu, Beyhan Satıcı, “Tarihi Yapılarda Restorasyon Tekniklerine Göre Uygulanacak Malzemelerin Belirlenmesi”, Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 6, ss. 37-49, 2023.
- [9] Carla Tedeschi, Agnieszka Kwiecien, Maria Rita Valluzzi, Bartosz Zajac, Elisa Garbin, Luigi Binda, “Effect Of Thermal Ageing and Salt Decay On Bond Between Frp And Masonry”, Materials and Structures, 47, 2014.
- [10] Feryal Seçer Kariptaş, “Unkapanı Değirmeni Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projesi”, Restorasyon ve Konservasyon Dergisi, 20, ss. 39-47, 2013.
- [11] Zeynep Kuyrukçu, Eda Yıldız Kuyrukçu, “Tarihi ve Kültürel Süreklilik Bağlamında Sait Bektimur Evi’nin Yeniden Kullanımı”, Artium, 5, ss. 38- 50, 2017.
- [12] Eylem Saka, Ersin Kalınbayrak, Serap Şirin Mumcuoğlu, Emine Yaprak, “Yeniden İşlevlendirilen Bir Geleneksel Konut; Tokat Vasfı Süsoy Evi”, TÜBA-KED Türkiye Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, ss. 119-149, 2018.
- [13] Kübra Güler, “Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi Örneklerinden Rize-Fındıklı Aydınoglu Evi Restorasyon Projesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2012.
- [14] Hüseyin Ahmet Mahrebel, “Tarihi Yapılarda Taşıyıcı Sistem Özellikleri, Hasarlar, Onarım ve Güçlendirme Teknikleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2006.
- [15] Fatma Cavlun, 2006. “Eyüp’te Ümmi Sinan Tekkesi Restorasyon Projesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006.

- [16] Leyla Karataş, “‘Mardin’de Kültürel Miras Yapılarında Restorasyon Sırasında Yapılan Hatalı Onarımlar, Restorasyon Sonrası Süreçte Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Kültürel Miras Araştırmaları Dergisi, 3 , ss. 78 – 86, 2022.
- [17] Seda Öztekin, “İstanbul Hanlar Bölgesi’nde Yer Alan Yarım Han’ın Restorasyon Projesinin Tarihi Belgelere Dayanarak Hazırlanması”, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 3, ss. 241-288, 2020.
- [18] Süleyman Akbaş, Kâmil Oktay, “Geleneksel Türk Konaklarının Turizme Kazandırılması: Kastamonu Örneği”, Turizm ve Araştırma Dergisi, 9, ss. 179-194, 2020.
- [19] Roberta Macdonald, Lee Jolliffe, “Cultural Rural Tourism. Annals of Tourism Research”, 30, ss. 307-322, 2003.
- [20] Selma Meydan Uygur, Eda Baykan, “Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri”, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, ss. 30-49, 2007.
- [21] Tony Matthews, Deanna Grant Smith, “Managing Ensemble Scale Heritage Conservation in The Shandon Architectural Conservation Area in Cork”, Cities, 62, ss. 152-158, 2017.
- [22] Kenneth Frampton, “Towards A Critical Regionalism: Six Points For An Architecture of Resistance”, In The AntiAesthetic: Essays on Post-Modern Culture, ss. 50-51, 1983.
- [23] Özlem Özkan Önür, “Taraklı’daki Sivil Mimarlık Örnekleri ile Halim Düzgün Evi’nin Proje ve Ali Pektaş Evi’nin Restorasyon Çalışmaları”, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, 2009.
- [24] Ferdi Seymen, “Taraklı’da Geleneksel Sivil Mimaride Kullanılan Yapım Teknikleri ve Sadık Özen Evi Restorasyon Önerisi”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- [25] Sadık Selçuk Özkan, “Taraklı’nın Fiziksel ve Tarihsel Dokusu, Sivil ve Anıtsal Mimarlık Örnekleri Hacı Rıfatlar Konağı Restorasyonu”, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2008.
- [26] Taraklı Yusuf Bey Mahallesi.
<https://www.google.com/search?q=taraklı%C4%B1+yusufbey+mahallesi>. Erişim Tarihi: 21.09.2023
- [27] Taraklı Belediyesi Arşivi 2011.

- [28] Özlem Özkan Önür, Funda Didem Aydoğan, Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Raporu, İbrahim Kaya Evi. 2011.
- [29] Özlem Özkan Önür, Esra Mutlu, Ahmet Celal Apay, ‘‘Tarihi Yapılarda Koruma Fatma Sevim Dönmez Evi’’, Kültürel Miras Araştırmaları Dergisi, 3, ss. 17–25, 2022.